

ANNEXOS

AD ILLUSTRISSIMUM ET EXCELLENTISSIMUM VIRUM D. —
 Antonium Fernández a Cardona & Corduba, Ducem Suessae,
 Summae & Vahenae, Comitem Egabri & Palamosiorum & Domi-
 num Pulchripodii.

Ioannis Dorda Barchinonensis Carmen

Saepe tuum iuvenis laudavit Dorda parentem
 Idem laudabit te quoque Dorda senex.
 Clementi Octavo charum, Regique Philippo
 Num generis splendor te facit atque decus?
 Nunquid avi, aut patris virtus, num stemma tuorum
 Deductum ex claris magnanimisque viris?
 Num census, magnique Ducis clarissima facta?
 Num Suessa & Summa hos, atque Vahena movet?
 Num tibi nascenti fulserunt mitia signa?
 Num tibi stella lovis, Mercuriique favet?
 Ista quidem sunt magna satis, tamen omnibus istis
 Est aliud maius, quo tua fama nitet.
 Nam tua principibus cunctis sapientia summa
 Semper grata fuit, grataque semper erit.
 Virtutes alias haec una amplectitur omnes.
 Illarum ad cumulum sufficit ipsa tibi.
 Omnibus haec aptum rebus te fecit agendis.
 Nil video, cui no par tua fama siet.
 Nec locus invidiae est, nam quo moderamine cuncta
 Abs te gesta sient inclyta Roma docet.
 Praeclarum & pulchrum Cardona & Corduba nomen
 Antiquae sedes, exhibuere tibi.
 Teque magis consors iisdem natalibus orta
 Felicem, proles et generosa facit.

De quibus est satius, quam dicere pauca, tacere.
 Illorum laudes sit tetetigisse satis.
 Barcino tota tibi redeunti occurrit ad undam.
 Signaque laetitia sat manifesta dedit:
 Natio tota suum gaudens agnoscit alumnum.
 Patronum in rebus te cupit esse suis.
 Rem gratam facies (ut nunc sunt omnia) cunctis:
 Si patris in morem tu quoque fautor eris.

V. Hieronymus de Vilana Vic. gen. & Offic.

2

(A. 19 bis.)

El Rey

Diputados: por carta del Duque de Feria mi lugarteniente y Capitán general, he entendido que asta agora no sólo no havéis imprimido las nuevas constituciones y capítulos de corte que se consedieron a ese mi Principado y Condados, siendo en tan gran beneficio universal dél, porque por algunos se pone en plática de hazer nuevas embaxadas sobre ello, tras haveros desengañado que no se puede hazer más de lo echo, y mándoos que no lo hagáis ni repliquéis sobre ello: aunque no puedo creerlo intentaréis, sino que en todo y por todo cumpliréis lo que está mandado, no embargante que algunos malintencionados hos instiguen para hazer algun disparate que me obligue a castigar qualquier atrevimiento que intentásedes; pero deseando no llegar a esto, ni haver de echar mano de los que sé que tienen la culpa por sus passiones y fines particulares, y no por lo que dezís y publicáis. He querido advertirhos y mandarhos que sin más réplica ni consulta imprimáis las Constituciones y hos dexéis no sólo de embiar embaxada, pero ni tratar de ella sobre este particular, como más largamente hos lo dirá el dicho Duque, a quien daréis entera fe y crédito. Dada en Valladolid a 2 de Abril 1601.

Jo el Rey

Vt. Covarruvias Vicg...

Vt. Comes generalis Thes

Vt. Don Joannes Sabater R...

Vt. Don Monserratus Guardiola

Rs.

Vt. Nuñez R.

Gassol pronoius.

(A. 42 bis.)

De la presa del Duc de Maqueda

Ab dos galeons que van en cos, prengué una nau de Grechs, de port de tres mil salmes que anava a Costantinopla carregat a fons de tot lo bé del món, que en particular hi havia un present del turc molt gran, en què y havia una cella de cavalcar tota de or macís y ab ella engastades moltes pedres fines, y brida y estraps, que tots los guarniments avaluen en quaranta o sinquanta milia sequins, y de altra part, obra de un quintar de perles fines, y han presos ab dit vexell trenta moros que lo càrrec de dit vexell avaluen en doscents mil escuts, abans més que mancho. Y també han pres altre vexell de Venetians que anava en Costantinopla carregat de draps fins, blanquet y paper blanch, y ab dit càrrech y havia moltes armes per lo turch y dos barrils, lo huple de sequins y l'altre de plata, conforme s'és dit, perquè los galeons de cos van armats de cathalans, mariners y soldats dels que escaparen d'en Vilaró, y han dit de les preses lo que aportaven y tot és roba de Hebreus, y ab dit vexell han presos los Hebreus ab ses mullers, que són set hòmens y cinch dones, tots judios, que y ha judio que's rescatarà ab mil sequins, perquè són tots richs, que avaluen dites preses, rellevats los vexells que han de tornar a llurs patrons, avaluen a cinch o sis cents milia escuts, que los mariners catalans se faran richs, si bé hauran perdut ab la nau de Vilaró, ara recuperaran molta cosa de les parts se donaran, encara que ells no han poguda fer gallima, perquè prengueren los vexells sense tirar un tir, que si ls haguessen presos combatent, los haguera valgut la gallima més de tres cents escuts per home. Lo galeó «Leon de plata» és agut de tornar perquè feya molta aygua, en lo qual va capità un cathalà que's diu Barral de Arenys. Lo galeó «Leon de oro» encara és en cos, que sospiten aportarà alguna altra bona presa, del qual és capità un cathalà que's diu Puig, y tots ben armats. Assí entenem que les galeres de Gènova, Nàpols, Sicília y Malta se han de juntar aquest stiu en Messina, totes per anar a pendre dos Vilars, passat lo Archipélago al canal que's diuen Celòmich y Celònicha que són de judios, que y ha grandíssim tresor y dita empresa tindrà efecte que les galeres de assí don Pedro de Leyva se posa molt a punt, y ha fet espalmar ab gran promptitut dos dies fa. Déu los dex ben anar y millor tornar.

(és manuscrit)

(A. 51 bis.)

Autos y Relación verdaderísima del Tanymiento de la campana llamada del Milagro del lugar de Vililla de Ebro del Señor de Quinto en el Reyno de Aragón, embiada por el licenciado Martín García, sacerdote y beneficiado de la yglesia del Señor S. Nicolás, donde dicha campana está puesta, y por Bartolomé Gonçalvo, notario de dicho lugar, todos testigos de vista, embiada a un cavallero desta insigne ciudad, a 26 de Junio. Año 1601.

Con licencia y Privilegi. Vendense en la Librería.

(El notari Bartolomé Gonçalvo explica que el dia 13 de juny de l'any 1601, havia sentit a dir que la campana del «milagro» tocava sola, i ho pogué comprovar. Dóna tots els detalls en dues parts, en què repeteix el contingut, renovant el nombre i noms dels testimonis. La primera part, acaba, a la plana tercera):

«Las letras que están en la campana sin estar el año que se hizo dizen :

«Christus Rex venit in pace et Deus homo factus est».

Acaba a la plana quarta: «La dicha campana dizen ser de las más antiguas de toda España, y algunos afirman que es la primera que se hizo después de la muerte de Christo, y siempre que ha tanido ha sido con grandísimos prodigios. Dios por su infinita bondad quiera que sea todo en bien del Christianismo.

Yo Bartolomé Gonçalvo notario Yo el Licenciado Martín García
hago esta fe indigno sacerdote hago esta fe.

Estampat en Barcelona en la Estampa de Gabriel Graells y Giraldo Dotil Any MDCI.

Com es veu és un follet imprès de quatre planes, cosit després del foli A. 51v.

(A. 103 bis.)

Muy justa es la confiança que essa Ciudad haze de la voluntad que tengo de acudir siempre a todas las cosas de su servitio, pues lo devo a la mersed que me hazen, y assi quiero asigurar a V. S.^a que lo tengo

de hazer io'n quantas ocasiones se offresciesen, y assí lo procuro mostrar en la de agora, y spero que muy presto se servirá su Magd. de tomar resolution que más convenga, dando muestras de lo que ama a V. S.^a y a sus naturales, como se lo merescen.

Guarde Dios a V. S.^a

En el Pardo a 22 de abril 1602.

El duque de Lerma
Marquès de Denia

Als Conçellers y Consell de Cent
de la Ciutat de Barz.^a

(Una quartilla manuscrita, sembla autògrafa.)

6

(A. 110 bis.)

Lo que lo Sr. Bernat Ponç de Belloc explicà a sa St. en la Embaxada per part de la Ciutat, segons ell mateyx tornant me referí de paraula.

A 14 de febrer 1604, supp.^a a sa Sd. per part de la Ciutat 4 caps: Lo primer, sa St. fos servit alçar lo entredit y donar absolució als Consellers y savi Consell. Y sa St. respongué «E per què han escomunicati li canonici ali Conselli. e Consilio?» Respongué y digué que per una carniceria que los canonjes havien uberta en dan(?) de la ci... y per uns moltons havien passats los car(n)icers per lo portal de l'Àngel sens pagar lo dret a la Ciutat. Respongué sa St. «E per què no le volian dar carne en el macello publico.» Respongué B. que la millor carn se tallava, podien haver los Canonges donant aquells tres diners que ells tenian al Carnicer.

2.º Supp.^a per part de la Ciutat: los canonges no poguessen pastar en la Canonja ni los monastirs, sinó per les sues porcions, perquè lo que venien era en frau de la Ciutat en dos maneres. La primera, no pagaven lo dret de la farina com entrava, que eran violacions de ..., i la altra, que no donaven lo pes just al poble de la ciutat qui comprava lo pa.

Respongué sa St. En aquella casa que s'i amasa li pan deli canonici, quanti ani ha que se fa aquella negociacione in fronte de la Cità.

Respon: No puc dir bonament lo temps, però pens que de 25 o 30 anys.

3.º Supp.^a que sa St. fos servit consedir una visita per al Capítol, perquè sa Santetat se enterés de veure que lo havian aportat engañat

ab la suprimissió dels 40 beneficis y canonicats, perquè era molt gran deservey de Déu. Que quan passava la Creu per lo cor per anar a les sepultures, no restava clero per dir los officis, y en los altars suprimits hi havia 2 dits de pols, que no s'hi deya missa en tot lo an. (No respongué cosa en assò sa St. sinó que.s trespostà) y explicà com lo contrari, qui era lo canonge Guasch, li havia introduïda la causa en Rota. Y perquè era cosa llarga y la Ciutat no podia tenir-lo allí tant, fos servit cometre-la a un tribunal que prest ves la justícia de les parts. Y sa St. fou servit cometre-la a Congregació de Bisbes, que són dotze Cardenals y un Secretari. Y aquestos li donaren en la p.^a lo preu que alça la interdicció y absolució de Consellers y Consell. Y en assò para per la concòrdia.

A la despedida, seguint lo orde dels Consellers, anà a besar lo peu a sa St. y a offerir-li la Ciutat, dient lo concert havien fet los Consellers ab los canonges.

Respongué sa St.: «A mi me piache que la cità de Barcelona e li canonici se ayano concertato, perquè a dove no està la pace no està Dio, e dove està la pace està Dio. Yo volo molto en aquella Cità, e farò per ley lo que se potrà fare, come se vederà en la occasione. E a voy vi do licencia molte volenteri perquè retorneti in vestro paessi, perquè seti vechio(?).

(És el foli 110 bis, escrit per totes dues cares possiblement pel mateix Pujades.)

7

(A. 110 III.)

Nos Don Alonso Coloma per la gràcia de Déu i de la Sancta Sede apostòlica Bisbe de Barcelona y del Consell de sa Maiestat, Comissari y executor apostòlic en virtut de unes bulles apostòliques de nostre sant pare Papa Clement octau, vuy benaventuradament la sancta mare yglésia governant. Dades en sant March de Roma, primer dia de setembre Añy 1601 y de son pontificat Anny 10, en les quals sa sanctedat mogut de algunes certes causes ha transferit la residència de la seu episcopal, canonges y Capítol de la yglésia de Elna, a la yglésia de sant Ioan baptista de la villa de Perpinyà, y an dites letres apostòliques nos mana executar la dita translació, y proseint a la deguda execució fem entendre a tots los fels Christians com Diumenge a 30 del present mes de Juni y a les tres hores de la matinada, après de aver celebrat missa pontifical, partirà la solemne professó des de la ciutat de Elna per a la de sant Ioan de Perpinyà, y tot los fels christians qui verament

penedit y confessats, y avent rebut lo santíssim Sacrament de l'altar, assistiran a la dita translatió o lo mateix dia visitaran ab devotió les dites dues yglésies ho altra de aquelles, y alí deuotament pregaran a Déu per la concòrdia dels prínceps christians, extirpatió dels heregies y exaltatió de la sancta mare ysglésia concedeix sa Sanctedat Indulgència plenaria y remissió de tots los peccats per una volta tan solament. Als altres, emperò, qui verdaderament penedit y contrits, acompanyaran de la mateixa manera tota o la maior part de la dita professó, relaxa sa sanctedat deu anys y altres tantes quarentenes de les penitències als tals en la forma acostumade iniungides, y més avant als matexos fells Christians, també verdaderament penedit y confessats, avent rebut lo sanctíssim Sacrament de l'altar, los quals en lo dia de l'aniversari de dita translatió deuotament vesitaran una de les dites dues yglésies, y en aquella faran oratió com està dit, concedex sa sanctedat també deu anys y deu quarentenes de perdonns en la forma demunt dita, durant per temps de deu anys tan solament, segons que largament és contengut en son breu apostòlic, dat en san Pere de Roma, debex (!) lo anell del pescador a 19 de Iener 1602, y del pontificat anny 10. E per so exortam en lo Senor a tots los fells Christians se esforssen en aprofitar-se dels thesors celestials acudint ab molta devotió a guanyar tantes y tan principals indulgències y perdons, advertint que per a guanyar lo sobre dit, an de tenir la bulla de la cruzada nouament publicada. Dat en la vila de Perpinyà a 20 de Iuny 1602.

Ildef. epus. Barcinonensis

(Imprès entre orles. No hi ha peu d'impremta. A la part inferior en lletra manuscrita afegeix):

Seguí dit Sr. Bisbe a peu y ab son pontifical esta sancta Professó, que són tres llegendes de camí. Predicà al poble y donà moltes almoynes. Dividí les relíquies de Sta. Justa y de Sta. Eulàlia, restant part a Helna y aportant en part a Perpinyà.

8

(A. 110, IV-VI.)

Relació de la translatió d'Elna

Divendres, vigília de St. Pere, los Sors. Bisbes de Barcelona y Elna anaren a Elna, y lo governador y capità general ab molts altres cavallers. Y lo dia de St. Pere digué monsor. d'Elna, de pontifical y lo de Barcelona predicà.

Lo després dinar pertí monsr. de Barna. las relíquias y plata y ornaments devant de tots.

Lo diumenge dematí a les 2 hores, digué monsr. de Barna. missa baixa y confesà a molts y donà lo st. Sagrament, que's detingué una hora y miya per aministrar-lo.

A les 4 de la matinada partí la professó per a Perpinyà ab molta alegria per uns y tristesa per altres, com v. m. pot pensar, que no's pot dir ab paraules. Los llantos y plors y maledictions que deyan las ensen-sades dones d'Elna, y referint-ho tot a un sr. de Barna., que'l d'Elna ja se'n tornà a Perpinyà lo dissapte a la tarda. Monsr. de Barna. ab tota la paciència sufria tot lo que li deyan, que era contentó veure com los aconsolava destillant llàgrimes dels ulls ab abundància per veure si los podria mansar, y ellas com a lleones; no faltava sinó li escupis-sen a la cara, y com dich no's pot dir més sinó que paria un judici.

En dita professó acudiren totas las parròquies y clero del bisbat ab les creus, y axí caminà ab molt gran concert, acompanyant-los lo temps conforme era menester. Per no acalorir-se, tant mossr. que tots los demés anaven en dita professó, los quals anaren sempre a peu. Lo número de la gent era molt, que si de 4 en 4 fossen anats, aurién tingut tot lo camí des de Elna a Perpinyà. Y axí proseguí la profesó fins a Perpinyà, que arribà a les 9 ores.

Lo capità Almacaz(?) acudí ab 300 soldats per acompanyar las gloriosas santas y profesó fins dins de Perpinyà.

Lo Sor. Don Carlos (Coloma, Gral. de Perpinyà y germà del bisbe de Barcelona) isqué a 4 ores ab la companya de cavalls a recebir aximateix dita profesó ab molta alegria.

En Cornellà fou la primera posada. La 2.ª, al Reart. La 3.ª a l'oratori de Vilanova. La 4, a la Arcada d'Elna. Si bé també se aturà devant los Capuxins, los quals també isqueren y anaren ab creu alçada fins a Per-pinyà, y en cada part avian parat un altar; lo camí, enramat la major part, qu'era contentó de veure, que paria que s'alegrava de que pasasen per ell les glorioses santas.

Lo sor. de Oris aportava lo estendart de devant les Santes ab molta autoritat.

La profesó de así de Perpinyà isqué entre les 8 y nou ab molta solem-nitat, devant totes les confreries ab les banderes y tabals, després al peu de 300 donzelles en cabells y garlandas de flors ab molts ...pons que aportavan de quant en quant; y molts minyons vestits com angelets, que era cosa de veure. Y après tots los monestirs y lo clero y canonge de St. Joan y Monsenyor vestit de pontifical, y los cònsols ab molta gent que la acompanyaren, y anà dita profesó fins a l'Arcada, y allí se feu molta serimònia, qual convenia. Y tornant-se'n la profesó dins la Vila, quan foren les Stes. a la creu davant lo Portal, les companyies de cavalls que són así de Castella, escaramusaren ab la infanteria de peu, que fonch cosa de veure. Y après tirà tota l'artilleria és en lo Castell, y la profesó se n'entrà dins la Vila y anà en St. Joan y allí se digué l'ofici ab la

solemnitat convenia. Digué l'ofici monsor. d'Elna, y monsor. de Barna. predicà, y encara que cansat per eser vingut a peu.

Avia dins Perpinyà al peu de 30 mil persones a veure la festa y guanyar lo jubileu. En dita profesó y havia moltes atxes blanques, que casi tots los cavallers y altres estaments isqueren ab elles.

La vespra y agué molt música y lluminàries. En St. Joan, gran concurs de gent. Lo dilluns digué de pontifical monsor. de Barna.; predicà lo pare Rius de la companya. Lo dimarts digué lo ofici mossèn Paulo Pla, Ardiaca de Panadès, canonge de Barna. y predicà lo guardià de St. Francesch, la higlésia tota entapisada de tafatans, que era cosa de veure lo qui no y avia estat.

Per diumenge se té consertada profesó com lo dia de Corpus. Mon Sor. nos o deix veure, amen. Y asò és lo que ha pasat.

Per donar principi y ab la favor de Déu portar a tot al Effecte y conclusió lo transferiment y translació de la sede catedral de la santa yglésia de Elna a la iglésia col·legiada de St. Joan de Perpiñà per les Raons y respectes tan convenients y notoris, y en què la majestat real del Rey don Phelip nostre señor a condesendit interseidint com interseidex ab la real carta a la Sd. de nostre Sm. Pare papa Clement VIII, se an pactad, capitulad y concordat entre lo molt Illtre. y Rvm. Sot. don Onofre Reart, bisbe de Elna, y lo molt Rnt. Capítol y canonges de la dita Chathedral de Elna per los síndichs y commisaris de capítol tenint per al dit Effecte tot aquell plen poder y bastant commissió de dit molt Rnt. Capítol, lo qual firmarà los dits pactes y concòrdia, y axí matex sa Señoria Rdma. conforme se segueix:

E primerament se ha resolt ab conformitat y concòrdia de dites parts que, impetrada que sia de la Sta. Sede Applica., debaix del beneplàcit de la qual entenen fer la dita translació de la Catedral y totes y sengles coses en aquesta capitulació contengudes e no altrament, que ab tot efecte se posaran en execució totes les conveniens así capitulades y sucesivament observaran, no obstant que per los temps passats se hajan observat les dites coses ab different manera.

E axí està concordat entre dites parts que lo Rm. Sor. Bisbe que vuy és y tots sos suscesors qui per temps seran, sempre y quant ajen de fer visita en la sglésia catedral que serà en St. Joan, e axí matex en la dita sglésia de Elna y en algunes parroquials les quals solen ser visitades solament per lo capítol de Elna, les quals és la iglésia de St. Andreu de Bages, la de St. Sisle y Victòria de Trullas, la de St. Anyls, la de sant Steve de Salelles, la de St. de Pontallor, hajan de fer y continuar dita visita «cum duobus canonicis de capitulo chathedralis ab Illmis. Rdmis. dnis. Episcopis petendis et capitulo eligendis et nominandis», de tal manera que los Sors. Bisbes hajan de fer visites en les dites iglésies, Interventió y ascistència dels dits dos assistents de capítol, per dit capítol nominadors e no de altram manera com altrament en lo temps passat no hajan tingut los Sors. Bisbes «Jus aliquod neque possessionem aliquatenus visitandi aut visitationem exercendi in dicta Elnensi Eccle-

sia que venit transferenda, neque etiam in administrationibus capitularibus earumque appenditiis et connexis». E ay bé se ha capitulat que asentats los decrets de dita visita, no sien portats a executió que primerament no sien deduïts y comunicats in capitulo per a que's veja si conserneyxen res de llurs administracions o coses annexes a elles per a que los tals casos no se ajen d'exequitar aquells decrets sinó expreseint lo beneplàcit de dit capítol, specialment les administracions de la fàbrica de la iglésia de Elna, la del untiarilad de la almoyna.

E altres administracions y tocants en tot o en part al molt Rvt. Capítol, com és la administració comuna de les rendes y emoluments comuns de canonjes y beneficiats en dites iglésies de Elna y de St. Joan, per quant intenció de dites parts és que «in acta de visitationis» no se entrameten los dits Illms. Sors. Bisbes en res del cos ne mense capitular ni de les administracions en tot o en part al capítol pertaïents.

Emperò, en quant toca a totes e sengles coses que no tocaran ni pertaïaran en tot o en part a ninguna de les dites administracions o altres tocants a dit capítol, no sia necessari per a l'execució dels decrets de visita lo beneplàcit o assenso del dit capítol, si bé dits Rms. Sors. Bisbes hajan de fer les visites en dites iglésies ab dits assistents de capítol de tal manera que sens lo susdit beneplàcit pugan sas señorias Rdmass. manar exequitar los decrets de ses visites consernent les persones dels capellans capellanius, així presbiteros com de qualsevol orde, y altres qualsevol obligacions de aquelles. E així mateix les confraries y obres pies y altres qualsevol voluntad de deffunts, encara que sien administrades per persones seculares en dites yglésies.

Entès, emperò, «in actu visitationis etiam cum assistentibus praedictis» no pugan dits Rms. Sors. Bisbes enquerir no conèixer de qualsevol crim o res de canone algué «etiam crimine flagrante», sinó que en tals casos ajen de proseir extravisitatione, etiam durante similvisitatione, segons la forma y continentia de la bulla de papa Martino Quinto, la qual és en viril observancia, y d'ella se farà mentió en altre capítol, és a saber, que per a procehir contra canonje hajan los Rms. Sors. Bisbes de pendre un adjunt de capítol, aquell que lo capítol hanomenarà y assenalarà per a tal effecte.

En totes, emperò, les altres yglésies del bisbat, exceptades les demunt dites, en les quals les visites proseiran en la dita forma, puga dit Rm. Sor. Bisbe y sos susseçors, visitar aquelles y totes les coses a ells pertaïens, ayxí lliberament com fins avuy s'és fet e de dret li competex, sens adjuns ni assistens, sinó ab aquelles persones y en la forma que a ses Sorias. Rmas. serà ben vist de les dos yglésies de St. Joan y de Elna, y sos annexos de Elna.

E més, se a capitulad entre dites parts que lo dit Rm. Sor. Bisbe y sos suscesors se acontenten per major exequitió de dites visites que les penes pecuniàries dels descuits y faltes se trobaran, per les visites sien aplicades, és a saber, la mitad a ses Señorias Rmas. y la altra mitad a la fàbrica de les dites yglésies respectivament, com axí se aja acostumat

en les dites yglésies de Sant Joan y de Elna y dits sos anexos. En totes les altres, emperò, yglésies sia tota llibertat de ses Sories. Reverendíssimes.

Los edictes generals que los Sors. Bisbes solen publicar en sos ingressos i altrament tocants generalment a reformatió de costums se ajen de publicar com sempre se acostumat per los Sors. bisbes ab consentiment de capítol y no altrament. Emperò los demás edictes y cartells així de coses particulars com de jubileus i altres mandatos apostòlics y també ordinaris, los pujan ses Sories. Rdms. manar publicar en son nom o de son vicari y official general, donant-ne notícia en capítol, així com està acostumat fins al present.

E més avant és capitulat entre dites parts que totes les concòrdies antigues firmades entre los bisbes y capítol de Elna, y confirmades per la Sta. Sede Aplica. y especialment la commisió aplica. procés informatiu y la bulla subsegüent de confirmació de la felice memòria del Papa Martino Quinto, datum En Roma tum in sancto apostolo, quarto nonas junii pontificatus sui anno duodecimo.

Les quals estan en viril observància, d'asi avant sien aximatex guardades y observades, així en tot lo que són prerrogatives, exeptions, privilegis y altres qualssevol favors consedits a dit capítol y canonges y altres persones contengudes en dita bulla, que vulgarment se diu «la Martiniana», com en totes altres coses, en dita bulla contingudes siy segons la seve y continentia de aquelles.

E ayximateix sien guardades totes y sengles concòrdies y concessions autem ordinària a dit capítol y canonges concedides, y a llur mense capitular concedides, e aximatex confirmades auctem aplica. com també qualsevol altres perdits Rdms. Sors Bisbes atorgades, jurades.

E també se a capitulat entre dites parts que attento que per vigor de la traslació sobredita, venint-se a extinguir tots los canonicats que vuy són en la dita isglésia collegida de St. Joan, e que per la dita extensió y supresió vindran a perdre, dit Rvdm. Sor. Bisbe y sos sucesors quatorse nominacions y llibres provisions que en los ordina mesos an sempre tingut de quatorse canonicats y prebendes canonicals de dita collegiada, en recompensa d'aquest detriment, lo dit molt Revnt. capítol, los canonges de Elna consedexen y lliberament otorgen a sa Sia. Revma. y sos sucesors la nominatió, collació y dotal provisió de tres canonicats y prebendes canonicals, de aquelles prebendes canonicals de la isglésia de Elna que estan a presentatió del capítol de les tres prebendes fou sempre presentatió y dret patronat de dit capítol y la collació spectas al Rdms. Sors. Bisbes, los quals tres canonicats n'a plagut a dites parts desde ara designar y asenalar aquells, y així a designat a total provisió de dits Rdms. Sors., és a saber, lo canonicat de la penitenciaria que vuy obté lo ardiaca de Conflent, e lo canonicat vulgarment dit la «Presentoria», que vuy obté lo canonge Miquel Rog, e lo canonicat sots nuncupatió de St. Invent, que vuy proseix lo canonge Monserrat Suro, comuns y equivalents als altres canonicats e, per consegüent sens

altres majors obligacions ni càrecs, perquè en altra manera los dits molt Rnt. capítol prometen y transferir a dits Rdms. Sors. altres tants canonicats descarregats en loch dels dits. E asò se entén fora del canonicat de que altrament suo jure la total provisió competex a dits Rms. Sors. Bisbes, lo qual vuy l'obté y posseix lo canonge Nofre Compter. E axí mateix sens perjudici in exclusió del dret del torn y obtió que competex a dit Rdm. Sor. Bisbe y sucesors ut canonici.

E últimament se ha capitulat entre dites parts que totes aquelles porcions anuals que los Sors. Bisbes donen y són obligats a donar quiscun any als canonges de le acolligiada de St. Joan, és a saber, a cada canonge quatre aymines velles de blat, e deu lliures moneda de Roselló, que d'asi avant feta la traslació dita, hagen dits Rdms. Sors. Bisbes de donar dites porcions, així de blat com de dinés als dits canonges avui vuy són de la dita col·legiada, ço és, a cada un de aquells tant de temps com viurà o dit canonicat de la col·legiada obtindrà, cessant emperò de fer canonge de semblant canonicat o per mort o prosesió o per assumptió o canonicat de la catedral o en altra qualsevol manera aja també de sessar y ser finida la obligació de dar la porció contingent de tal manera que anant exertenguint-se lo número de dits canonicats de la col·legiada, hagen de anar cercant-los dites portions contingents tant en blat com en diners, així que quant tots los dits canonicats sien estinchs y reduïts al número dels de la catedral, sessen y hagen de aver sessat in totum les solucions y prestacions de dites portions, y sia vista ser cassada, revocada y anul·lada la obligació que fins en aquella ora hauran tingut los dits Rms. Sors. Bisbes, y així com vuy tenen a donar dites portions de tal manera que la mense apiscopal reste del tot libera y exonerada de semblant prestació y de altra qualsevol que sia obligada donar a dits canonges de la dita col·legiada, com sia cert que extinta aquella hagen de ser extincts ayxí les preminències y emoluments de collacions, y altrament que dits Rdms. Sors. tenien per rahó de dits canonicats col·legials, ayxí també les portions predites y altres qualsevol prestacions que dita mensa episcopal degué fer a dits canonicats.

9

(A. 110. VII-XI.)

Capitulació feta y tractada entre lo Capítol de la Catedral de Elna y lo Capítol de St. Joan de la vila de Perpiñà sobre la traslació faedora ab lo favor de Déu de la yglésia catedral de Elna a la vila de Perpiñà, a la de St. Joan. Salvo, emperò, lo beneplàcit de la Sede Apostòlica.

Primerament és pactat y concordat que lo número al qual se han de reduir los canonicats de St. Juan de Perpiñà ha de ser de vint y un,

conforme vuy és lo número de la catedral, y estos de servitut, sens les dos porcions canonicals del Sor. Bisbe y altra porció del St. Offici, que són vint y quatre porcions y vint y un canonicat.

2.º Que la precedència axí en lo cor com en Profesons y votar y a qualssevol altres actes axí privats com públics, sia dels canonges de la seu de Elna en tot y per tot, y finalment sens que en ninguna cosa pugan posar dupte los canonges de St. Juan.

3.º Que lo modo de la suppreció dels canonicats de St. Juan haja de ser en la forma següent, és a saber : que quan vacarà un canonicat de St. Juan o per mort o per resigna, privació, ingrés de religió, contracte de matrimoni o altrament «in quocumque mense» o de qualsevol patronat, se ajan de incorporar los fruits de aquella prebenda a la mensa capitular de Elna. Y quant vacarà un canonicat de la catedral de Elna en lo modo sobredit haja de succehir en aquell lloch vacant un canonge de St. Juan, lo més antic segons la posició de son canonicat ab sos fruits, y pagant a la mensa capitular de Elna lo ingrés acostumat y los fruits del dit canonicat de St. Juan del canonge que entrarà en la catedral hajen de entrar en la mensa capitular de Elna.

4.º Que per a que en lo esdevenidor no hi haja differències algunes en lo que toca a congregar-se en capítol, sia en la forma següent :

P.º Que quiscun dilluns de cada semmana hajen de tenir un capítol ordinari, si no serà dia impedit, y si o serà, aja de ser lo primer dia següent no impedit, en lo qual ajen de entrevenir y congregar-se tots los canonges, axí los de Elna com los de St. Juan, en lo qual se agen de tractar totes les coses del govern de la yglésia, com són les coses del cor y profesons y reparos, adresos, vestiments, embaxades de coses tocants a la yglésia, y rebre en dita convocació les que vindran de la vila y dels cavallers y de qualsevol altres persones en coses tocant a la yglésia, tant temporals com spirituals, i no en coses de administració de asienda ni jurisdictions, y que en dit capítol ordinari y congregació, quan tingan tots los canonges, així los de St. Juan com los de Elna vot consultiu y dessiciu.

2.º Que en cas que vingan lletres de sa Mag. o de la província o del Sor. nuncio o deputats o altres persones qualsevols que lo sobrescrit de elles diga «al Capítol de Elna o de Perpinyà» se aja de obrir y llegir en presència de tots los sobredits canonges de axí St. Juan com de Elna, y si la matèria de què tractava serà de coses de la yglésia com són de jubileus, indulgències i pregàries o altres coses semblants generals, que en tal cas tot ajen de votar y deslberar en dita convocació general. E si les tals cartes parlaran o de negocis de província o de anar s in du a ella (?) o del Rey per anar en corts o dels diputats per les coses de insaculació, o del Sor. nuncio coses de la sede vacant, que en tal cas hajen de tenir capítol los canonges de Elna, los que seran del número dels vint-i-u, y en son capítol resolve y trametre síndic y respondre a les dites cartes, y sobre de elles respondre y resoldre tot lo que los aparà sens entrevenir ningun canonge dels que no auran obtat, de manera que fins que tota

la apreciació serà feta y conluida no pugan los dits señors canonges de St. Juan entrevenir ni gosar de les dites coses, és a saber, ni entrar en corts ni en província ni en ser insiculats en la diputació ni en los officis del govern del Bisbat en sede vacant ni en la declaració de sede vacant.

3.º Que los canonges de Elna tingan capítol cascun divendres, o si impedit serà, lo dijous avans per a tractar les coses de son capítol, com són de les rendes, capbrevacions, papers, jurisdictions y totes coses consernents a les rendes y jurisdictions llurs, tant espirituals com temporals.

4.º E també de la mateixa manera tingan los canonges de St. Juan lo seu capítol lo dissabte de cada semana per lo que tocarà a ses rendes y jurisdictions conforme està dit ab lo present capítol per als canonges de Elna, y axí matex, si se offerex a dits Sors. canonges algun negosi presís, pugan en qualsevol dia entre semana juntar-se y tractar y resoldre cada u en son capítol.

5.º Que quan anant lo temps és sabut que an de venir a eser pocs lo número dels canonges de St. Juan en tractat y concordat que quant lo número de dits canonges serà de sols vuit canonges, les hores hajan de esser acullits al capítol on se va fent la supreció, de tal manera que tot sia un capítol, que tingan los dits vuit canonges vot consultiu y dessisiu en dret y visquen de les rendes tindran de son capítol y de ses porcions de St. Juan los dits vuit sens participar de la renda dels vint y hu fins que podran obrar, y entre tant com dalt és dit no pugan los dits vuit canonges gosar de las dalt dites prerrogatives de la diputació, corts, província ni officis de seu vacant, y que en dites cases puguén elegir y no ser elegits.

6.º Està concordat y pactat que lo dia que se aurà de declarar sede vacant o sia per obitum o per promotionem, no puguén entrar en lo capítol los canonges de St. Juan, sinó sols los canonges de Elna ab los que auran obrat, si alguns ni aurà; y que dits sors. canonges de Elna puguén sens los canonges de St. Juan declarar dita sede vacant y fer sosministres y officials y vicari gral. y tots los demés officials per lo govern del bisbat, sense que en res ni per res sien cridats los canonges de St. Juan, y que los llocs dels capítols sien distincts.

7.º Que axí matex en lo ascenso y consenso que lo Sor. Bisbe a de demanar al capítol per als edictes generals y per a les constitucions sinodals, que sols aja de ser dels canonges de Elna, y no altrament.

8.º Que en les constitucions sinodals tocants a la yglésia de St. Juan, que serà Déu volent, catredal, hajan de ser cridats per dit efecte, los canonges de St. Juan.

Lo que yo e pogut saber an portat d'Elna los canonges és lo següent: les Santes y la creu major y la tapesaria y 4 bordons, los millors, y 8 capes, y lo pàlid rich, y la major part dels relliquiaris, los millors, y moltes altres coses com v. m. ho veurà. E sent así de la mà no an aportat sinó una canyela de St.ª Eulària y altra de St.ª Júlia, perquè en Elna,

en les caixes no y trobaren sinó altres tantes que y restaren, y asò és en suma lo que a pasat. Tot lo món està molt content, y de que tingan así tanta riqueza.

(A. 129 bis.)

Carta del Duque de Saboya a Su magd.

Ya V. M. habrá sabido como avia llegado aquí con los Príncipes mis hijos, y pasando por Onelle vi al Príncipe Doria que los vino a ver y se dio prissa para que las galeras fuessen prontas, porque en llegando aquí le senyalaria el día que havian de venir, como hize para los 25 d'este, en el qual llegó Don Carlos Doria y le dimos las listas de los cavalleros, gente y ropa que se hauran de embarcar, y todo esto se huviere hecho en estos seis dias, y oydo missa el dia de Corpus y assistido a la procession embarcarlos en la misma hora, y algunos embaraços que se esperavan aun de Milan, se havian embarcar en la nave que lleva los caballos de los Príncipes. Pero después de haver concertado todo esto con Don Carlos Doria, a la prima guardia partió del puerto de Vilafrancha, y me embió la carta que va con ésta, que no me fue dada que a la manyana. Jo supplico a V. M. de creer que si él me dixera que no podia esperar aquella noche, que el mismo dia que llegó, yo le entregara los Príncipes mis hijos, porque lo que tocava a sus personas y era necesario, todo estava pronto; aquí que la ropa que se esperaba de Milán no era cosa que importasse, si bien llegava tras ellos. Yo despacho en este punto a Don Joan Vivas, embaxador de V. M. a Génova, para que vea si con las galeras de aquella República y tres que han llegado allí de su Santidad conduciendo el Cardenal Forge, quisieren hazer este viaje, que con las dos mias serian otras tantas como aquellas con las quales Don Carlos havia venido aquí. Y si los caminos por tierra fuesen seguros, crea V. M. que de mucho mejor gana los embiara de aquella manera que no de otra, por no cansar a nadie, no estorbar la merced que V. M. le haze en gustar que vayan a servirle, lo que de muchos tantos es invidiado. Pero si no puedo alcanzar estas galeras que he dicho a V. M. jo los dexaré aquí por todos los dos meses siguientes, no suffriendo su edad de estar más tiempo sin la assistencia mia, no pasando a servir a V. M., la qual, gustando que vayan, podria mandarles dar passage y con personas que les vean ir de buena gana. Yo no podré detenerme aquí por las cosas de Saboya y Piamonte, y ansí daré una buelta en aquellos estados hasta que V. M. mande lo que haurá de hazer para hotubre aquí a Vello antes que se embarquen, o, bien para bolvellos en Piemonte conmigo, si V. M. no se sirve que le vayan a servir como tanto padre y hijos dezeamos.

(A. 129 ter.)

Copia de la carta de Don Carlos Doria a su Alts.*

Sereníssimo Señor

He mirado la instruccion que tengo de mi padre, en la qual me manda y encarga la brevedad de llegar a España con tanto encarecimiento, que el ver que V. A. ha menester algunos dias más para la embarcación de los señores Príncipes, de los que a mi me parece que puedo aguardar para hazer falta al servicio de su Mt. y haviendo dado la prissa possible a V. A. para abreviar esto, y viendo no puede ser aunque V. A. lo dezea y quiere, me he resuelto tomar la determinacion que no he hozado decir a V. alteza de palabra, engolfandome para mi vieje desde aquí siendo el viento tan bueno que me obliga a no perderlo y a gosarle. Supplico a V. A. haga fe que no he tardado en llegar aquí el dia que V. A. me lo ha mandado, pues esto es la Verdad. En esto y en todo lo demás espero me hara V. A. la merced que meresco, siendo tan servidor de V. A., y V. A. tan señor mio y de mi casa. Nuestro Señor guarde la sereníssima persona de V. A. con la felicidad y contento que dezeo.

De galera, A Villafranca a 25 de Mayo 1603.

Traslado de la carta del Príncipe Doria a su Alt.*

Sereníssimo mi Señor

Por cartas de Don Carlos mi hijo, de los veinte y sinco, veo la resolución que ha tomado de passar a España sin aguardar los dias que V. A. tenia de menester por la embarcación de los Príncipes. Yo como padre querria que las razones que ell me escribe que lo han movido hazerlo, parescan mejores al Rey nuestro Señor de lo que a mi me paressen, porque el castigo sea más dulce. Pareciéndome que él no podria tener excusa bastante, ni razones tan efficazes que ayan podido alterar la orden que todos tenemos de su Mt., y porque no es justo que siendo él castigado por un hierro, el padre también lleve la pena del hijo. Supplico a V. A. que no me tenga por menos afficionado servidor suio de lo que siempre he sido estado, y que a él, como moço y mi hijo, atribua a la edat y poca experiencia la falta que ha hecho, por mi parecer de que estas galeras haya de servir luego por alguna mui grande ocasión, y que la tardança podria ser causa de hallarse él a servir a su Mt. Y dezeando saber lo que V. A. pienza de hazer sobre este viage, para

podella scririr en todo lo que mandare, quedo besando a V. Al l. M. y rogando a Dios por su cumplida felicidad. De Génova a 28 de Maio, 1603.

De su mano

V. A. no me haga pagar a mi las faltas de Don Carlos mi hijo, el qual no podia darme pesadumbre mayor que la que me ha dado; y estoi mui cierto que nadie me podrá culpar de no ser mui servidor de V. A.

12

(A. 160-I.)

Breve relación de la presa y expugnación de los castillos puestos a la boca del golfo de Lepanto y Petrache, hecha de las fuerças de la sacra Religión Hierosolimitana y del Illustríssimo gran Maestre della.

Domingo por la mañana a 20 de Abril 1603

No haviendo en el presente año la Religión podido haver de Sicilia su acostumbrada provisión de Trigo por la falta que en aquel Reyno a havido, determinó el illustríssimo gran Maestre temiendo algun gran trabajo embiar al Bolo y a otros cargadores del Torco quatro galeones armados con desinio y esperança de hazer buena presa del, pero por causa de los malos tiempos no pudieron los dichos vaxeles tomar más de 3500 salmas...

(Continua detallant la preparació i realització de l'atac i presa dels dos castells, i posterior captura d'alguns vaixells.)

Con licencia del Ordinario, en Barcelona, en la Enprenta de Gabriel Graells y Giraldo Dotil, 1603.

(Quatre planes impreses. En quart.)

13

(A. 160-II.)

Relación de la gran victoria alcançada por el sereníssimo Príncipe de Transilvania, con el socorro del señor Miguel Vayuoda de la Valakia, Capitan General del Emperador :

Donde se verá la rota que se dado al Cigala general del Turco; la presa del castillo de Lippa, y de la gran ciudad de Mulducia; y como se saltó el tributo del gran Turco con municiones y vituallas; muerte dada a siete mil turcos a nueue de Iunio 1603, con la presa del gran Can Rey de los Tártaros.

Haviendo la magestad Cesarea del Emperador escrito a nuestro Sanctissimo Padre Clemente VIII y a todos los príncipes christianos para que le favoreciessen con socorro...

También se ha sabido por letras de Constantinopla como en ella ay terrible peste, y que han muerto más de veynte mil personas, y todavia passa adelante. Hecha a 10 de Iunio 1603.

Laus Deo.

Con Licencia.

Impressa en Barcelona en casa Sebastián de Cormellas, al Call. Año M.DCIII.

(Quatre planes impreses. En quart.)

14

(A. 161 bis.)

AD CAROLUM EMANUELEM PHILIBERTUM

Serenissimum Sabaudiae Ducem, Ioannis Dordae Bercinonensis

C A R M E N

Accepit placido vultu, Dux inclyte, natos

Barcino pulchra tuos, quos amat atque colit,

Hisque suas ostendit opes, et, quicquid ubique

Est pulchrum atque bonum, monstrat amore tui.

Hanc quoque Rex iussit facere his quaecunque soleret

In re consimili. Paruit ergo libens.

Prorox, et Consul faciunt magna, atque Triumvir.

Nobilitas etiam, plebs quoque magna facit.

Arserunt triduo nocturnis moenia flammis,

Et triduo audita est tibia multa sonans.

Venerunt tandem, nec, qui modo saepe reflagant,

Oppositi venti praepedire rates.

Vidimus Hectoreos Iuuenes, fortissima bello

Pectora, gesturos, quos ego magna reor.

Te siquidem, patremque tuum, Regemque Philippum,
 Et Carolum Quintum, quos imitentur habent,
 Seu velit hos sonipes, siue hos vexere quadrigae:
 Hos semel, atque iterum quemque videre iuuat.
 Taurinum non plus, quam Barcino, diligit illos.
 Estque hic verus amor, nec solet esse levis.
 Quo magis est isthic cessatum mensibus istis:
 Hoc magis est nobis omnibus auctus amor.
 Quoque minus rumor venturos esse ferebat:
 Hoc desiderium coepit abire minus.
 Nestoreos vivas annos, et fortia facta
 Illorum videas, coniugiique decus.
 O utinam videas dulces, charosque nepotes
 Hoc patri poterit gratius esse nihil.
 Barcino tunc alias inter caput efferet urbes
 Laetitiaequae suae plurima signa dabit.

V. Hieronymus Vilana Vic. Gen et Offic.

(Un foli imprès dintre una orla, sense peu d'impremta.)

15

(A. 169, II.)

Los Doctors de les tres sales de la Real Audientia de Catñ.^a Responent als capítols de la carta de sa Magt. de 7 del corrent, escrita al S. Duch de Feria, son Lloctinent y general, diuen lo següent:

1. Que lo que determinaren que's devia procehir contra los diputats que ynobedients per pròpies de regalia, ja preuigueren y consideraren tot lo succès y conseqüència que havia de resultar.

2. Que essent los culpables inhobedients tan notòria y tan plenament provada ab lo procés de la offensa ja fet, lo mateix dia que'ls pendran podran exhigir-los las deposicions y publicar-los la enquesta, y passat lo termini de les deffenses, sentenciar en la Causa.

3. Que si de la qualitat de la culpa y dels mèrits del procés resulta privació de officis, per consegüent se haurà de fer extractió de altres en lloch de ells.

4. Que per a fer dita extractió bastarà la instantia dels altres obedients, com bastarien en la que's morissen, lo que és contingible lo diputat y hoydors de un stament en un mateix dia, o dins los deu dies dins los quals se ha de fer una extractió per mort de algú del Consis-

tori, y així's platicà en ... en lo any 1588, quant per la observància dels diputats y oydor militar absent, que se n'anaren a la cort, los tres restants ne tragueren altres en lloch dels militars.

5. Que no és cosa nova en semblants ocasions cessar per alguns dies la administració del General, com cessa en las sobreditas des de la observància dels uns fins a la extractió y possessió dels altres, en lloc dels dits dos militars absents ab que descorregueren molts dies, com també solen discórrer en temps de feries y de porrogacions que's fan per alguns nous accidents.

6. Que en lo entretant solament cessarà la Comissió de las causas novas de justícia y la publicació de sententias que són molt poques, y lo gastar los deputats los diners de la Taula, lo que no's pot fer sens intervenció de quatre persones del Consistori. Però lo restant del prosessar se continuarà per los assessors que lo que tocarà comptar ab los deutors y a exhigir los dèbits y deutes del General, y a la aprehentió de fraus, per al que principalment lo offici de diputats y hoidors està fundat, se pot fer ab un sol diputat y hoydor que y resten, com se és practicat altres vegades.

7. Que sens comparació seria molt menor inconvenient cessar de tot per alguns dies la administració del General que restar a la inhobediencia y usurpació tan pública que ells fan sens càstich exemplar, ab lo qual la justícia cobrarà autoritat, y los successors en estos officis han de escarmentar y sabran com en sdevenidor han d'obeir los manaments de sa Magt., majorment els que són tan reiterats y fets precehint tan gran examen y deslberació.

8. Que no és cosa nova fer-se estos y semblants procehiments contra deputats, ans en lo Consell real se troba que en temps del Rey cathòlic don Ferrando de gloriosa memòria, en lo any 1487, perquè los diputats en la administració de sos officis feyen alguns excessos ab la real carta dada en Còrdoba a 27 de desembre 1487, manà a micer Francesch Mollet, regent de Cathalunya y a micer Gaspar Vilana que rebessen secretament informació de aquells.

9. Que constant per dita secreta informació que alguns desòrdens y excessos que los diputats cometian, lo mateix Rey Cathòlich, ab sa Real carta dada en lo real que tenia sobre la ciutat de Vera, en lo regne de Granada, als 6 de juliol 1488, escrigué al infant don Enrrich, lloctinent general de Cathalunya y de Mallorca que per part sua suspengués la electió de diputats y hoydors les ores pròximes, faedora manant que no's procehís en aquella ab decret de nullitat. Y donà orde al lloctinent General que en lo interim y fins altra cosa fos provehida, a comanar dits oficis a les persones en la dita provisió real anomenades. Lo que executà ab tota puntualitat.

10. Que ab altra carta dada en Villena als dos de agost 1488, scrigué lo mateix Rey cathòlich als nous diputats y hoydors per ell nomenats, advertint-los com se havien de regir en la administració de sos officis y manant-los que dexassen continuar l'offici de tresorer del General a

mr. Jaume Destorrent, no obstant que hagués servit dit offici los dos triennis pròxims precedents, tota contradicció cessant.

11. Que ab altres lletres reals dades en lo real que tenia sobre la Vega de Granada, als 9 de juliol 1491, tornà a fer altra nova provisió y nominació de deputats per al trienni pròxim següent, y per haver recusat de acceptar lo offici de hoydor militar Guillem de Homs, nomenà en lloch de aquell a Luis Ivorra, ab sa lletra dada a 18 de agost del mateix any 1491, y assò durà fins en les corts de 1493, celebrades en Barcelona, en les quals se mudà la forma de la administració del General.

12. Que en lo any 1569, succehida una contentió entre los Inquisidors de una part y los deputats de altra sobre uns plats d'estany que per la Deputació local de Perpinyà, per lo dret del General foren presos uns familiars del sant Offici, havent-se fet per una part y part altra diversos provehiments axí de penyoraments y executió de penas peccuniàries, com de captures de persones, los deputats enviaren a sa Magt. diversos embaixadors y ultimament lo Bisbe de Urgell, don Pedro de Castellet y lo mateix diputat eclesiàstich, que era lo Abat de Amer, suplicant a sa Magt. fos servit manar reparar los agravis que pretenien haver rebuts dits inquisidors.

13. Que havent-los sa Magt. plenament hoyts, los manà ab sa real carta, dada en Aranjuez a 16 maig 1569, que posasen silenci perpètuu en aquella contenció, y que totes les coses fossen restituhides en son primer estat, los presos soltats, los procehiments cassats y anulats, puy lo Inquisidor general havia ordenat lo mateix als inquisidors, y que per convenir molt al servei de Déu, que en tot temps se conserve y aumente la autoritatd al sant Offici, y que entre dits tribunals haya bona conformitat y correspondència. Mana també sa Magt. als deputats que consistorialment anassen als inquisidors, y els oferissen ajuda y assistència, ab demostració de haver tingut pesar de les coses passades, y arrepentiment si en alguna havien excedit, y que assò executassen sens rèplica ni consulta.

14. Que a 22 de juny pròxim següent, lo duch de Franchavila, llochtinent general, per orde de sa Magt., en presencia del conseller y regent y de tot lo Consell real, féu juntar i llegir dita carta als diputats, y ne féu llevar acte per Antoni Viladamor son secretari.

15. Que per resistentia de dits diputats, als 18 de juliol del mateix any los tornà a cridar personalment y'ls digué que si no hobeyan promptament al sobredit manament, tenia orde de sa Magt. de procehir criminalment contra de ells, com inhobedients als manaments reals.

16. Que lo mateix sia per dita inhobedientia dels feu procés de regalia en virtut del usatge *Judicium in curia datum et quoniam per iniquam fundant*, la que havent acudit per sa Magt. per dit negoci, y no hobeint lo que sa Magt. havia resolt, faltant la paraula real y contravinium al que sa Magt. era estat servit provehit, declarat y manat.

17. Que als 19 de dit mes y any, en virtut de dita regalia foren

presos lo diputat y hoidor ecclesiàstics, y portats personalment en casa del lloctinent general, ahont se'ls exhibiren las deposicions, y exhigides, foren arestats en ses cases a pena de mil lliures, y lo dia següent lliurats als oficials del Bisbe, qui les hores era don Montserrat de Guardiola, y los militars y los reals foren posats en les presons comunes, ahont se'ls exhibiren les deposicions.

18. Que per la nova extractió de diputats y hoydors per al trienni següent que se havia de fer als 22 del mateix, se féu conclusió en lo real consell que fossen trets de dits càrrecs, y arrestats per Barcelona, ab sacrament y homenatge a pena de mil lliures per cada hu, y perquè recusaven prestar-la, considerant la ocasió tan precisa de la dita extractió, lo mateix dia en lo real Consell, se féu altra conclusió manant que per algutzirs reals fossen trets y expellits de la presó fins a tant que altra cosa fos provehida. Lo que se executà a les nou hores de la nit.

19. Que feta la nova extractió y presa la possessió com se acostuma al primer de agost, els 2 del mateix se féu altra conclusió en lo Consell real, en la qual fou manat que'ls tornassen a capturar ab motiu que cessava la causa per la qual eren estats trets de la presó. Lo que se executà encontinent, y a 22 y a 23 los foren publicades les enquestes.

20. Que del procés no consta quant ni com hisqueren de la presó, és cosa notòria que foren detinguts molts mesos, que per a ells fonch pena sufficient y per als altres tan gran exemple, que des del dit any 1569 no y ha hagut altres contentions de consideració, fins las que's mogueren l'any 1588, per ocasió de les divuytenes y nova forma de visita que se'ls concedí ab lo redrès del General fet en les Corts de 1585. Que après, en lo any 1593, fonch per sa Magt. suspès per les grans inquietuts que de ella resultaven.

21. Que per la molta misericòrdia que sa Magt. usa ab los culpables en les contentions dels anys 1588, poch après se'n suscitaren altres en 1592.

22. Que en lo dit any 1592, perquè Joan Granollachs, com a diputat militar manà pendre a Batista Sorita, les hores algutzir de la governació, perquè havia exercit dit offici sens haver hoyt primer sentència d'excomunicació, se li féu procés de regalia en virtut de l'usatge *Auctoritate et Rega...*, lo segon.

23. Que si bé de principi lo dit diputat militar resistí a la captura, lo succès fou ab molta reputació de la justícia y conservació de les regalies y jurisdicció de sa Magt., pus ab la assistència que oferí donar lo Consell de Cent de esta ciutat als oficials reals per a capturar-lo a ell y als còmplices, tots se apartaren y fugiren encontinent. Lo diputat en França, y los adherents, uns en Itàlia y altres en les illes, y alguns foren presos y castigats fins que per la gran clemència de sa Magt. ab ocasió de les últimes coses, foren primer guiats y après remesos y restituïts en sa llibertat.

24. Que abusant de moltes mercès les hores reberen, han cobrat ànimo per a tornar de nou a delinquir, lo que no havien gosat intemptar

des del dit any 1592, fins ara, y dissimulant-se aquest excés, en lo qual és tan sobrada la justícia de sa Magt., és cert que han de resultar majors inconvenients.

25. Que les culpes passades eren molt diferents de les presents, perquè les hores tractaven de coses tocant a la jurisdicció de sos officis, però ara tot passen los límits d'ells, y no sols se són atrevit a menysprear los manaments de sa Magt., però a usurpar una de les més supremes regalies que té lo Rey nostre Sr. que és de les lleys que'ls ha fet mercè de concedir y enviar-los aprovar les unes y reprovar les altres, axí com los apar, usurpant-se aquella que sols és pròpia de sa Magt.

26. Que si en tots los temps passats se ha sempre procurat de conservar y defensar les regalies y jurisdiccions de sa Magt., no's deu dexar de continuar en lo temps present, majormanet en província, en la qual valen tant los exemples, com en esta.

27. Que la executió de la captura y càstich d'estos delinqüents no apar que's puga tenir cuydado, puys concorren contra ells los ecclesiàstichs y la Ciutat y molta part dels militars, y los restants que adherexen als inhobedients (lo fi dels quals tan solament està posat en prestar la autoritat de la justícia, perquè los pobres no pugan alcançar-la contra de ells en civil ni en criminal), no u gosaran inquietar-se ni perseverar en sa pertinència vent a sa Magt. resolt en que ab efecte (?) se execute contra los culpables.

28. Que la experiència a amostrat en totes les occasions dalt refferides no haver-hi agut inquietut alguna, tras ser estades en totes elles les persones dels tres estaments, més conformes que en l'ocasió de ara, que'l consistori està dividit, y tots comunament desigen veure les Constitucions impreses y gosar del fruyt de elles, y si la regalia se fora executada, estiguera ya tot ssentat ab gran autoritat de sa Magt. y de la justícia; y quant més se difereix la executió de ella, majors danys y inconvenients se'n poden seguir.

29. Que per la divisió de parers que hi ha entre los del Consistori, no té sa Magt. de interposar sa real autoritat adherint-se ab los tres obedients .y. declarant ser devoluta assí la declaració de assò, perquè no havent comès la cort als diputats, fins la sola impressió de les constitucions no han pogut ni poden tenir alguna conexença de causa, sinó tant solament obligació com a mers executors de imprimir-les, y havent-ho recusat de fer, encara que estiguessen conformes, quant més estant partits, convindria y convé molt al servey de sa Magt. castigar als inhobedients sens que y haja necessitat de declaratió de devolució alguna.

30. Que la gran obligació y amor que tenen al servey de sa Magt. ab la deguda obedientia y submissió advertexen y representen que de la nova junta del bras militar poden resultar alguns inconvenients.

31. Que havent sa Magt. primer procehit ab los inhobedients ab tants y tants continus medis de suavitat y clamència, y manat juntar altra volta lo bras militar per aquest mateix effecte y vehent lo poch fruyt que d'esta blandura resultava, manar que's procehís contra d'ells

ab demonstració de alguna severitat, que és usada ab los manaments que últimament los són estats fets, y ab la resolució que seguint aquest orde de sa Magt. prengué lo real Consell de procehir contra d'ells per procés de regalia, tornar ara als medis ja dexats com ha inútils de prechs y noves negociations, serà desautoritzar los procehiments de sa Magestat y los ministres que han tingudes les mans en la execució d'ells, y animar als inhobedients y desanimar molt als diputats obedients y a tots los demás que fins assí se són aventatjats en lo servey de sa Magestat.

32. Que si esta nova junta del bras militar no té bon succés, restarà més fortificada la part dels inhobedients, ab major número de personas y de més qualitat, y sa Magt. obligat haver de procehir contra tots ab major demonstració de major sentiment.

33. Que tenint esta nova junta lo effecte que's pretén, ne resultarà gran desservey de sa Magt. y probable dany en la administració de la justícia, axí per lo que pretendran los del bras militar restar superiors als ministres d'ella, vehent que per aquest medi sols transfereix aquella auctoritat y preheminentia que sols pertany a sa Magt., com per la conseqüència y exemple que'n restarà per altres occasions.

34. Que los militars de la província pretenen tanta igualdat, que per la mateixa rahó que entendran alguns tenir altres cartes de sa Magt., los que restaran sens elles impediran tant quant podran lo bon succés per no confessar que tan solament los senyalats per sa Magt. són poderosos per alcansar-ho, y escriurer a tots no és acostumat sinó en convocació de Corts.

16

(A. 169, III.)

Còpia de les noves que Pere Vinyes nos ha enviades de Mallorca.

De nou tenim un renegat spanyol, sivillà, que a 3 de aquest arribà a esta ciutat, lo qual és fugit de una galeota que ha onze dies que isqué de Alger per a pendre llengua, ab panàtica per a trenta dies, la qual havent corregut la costa de València y aquexa fins a Palamós, no trobà sinó un vaxell francès a la volta de Alfachs, que exia de Vall.^a, lo qual no'ls donà nova ninguna de armada, sinó que feyen bescuyts, y que don Carlos de Oria ab las galeras era passat en ponent. Y ab aquest avís los deixaren. Y après de haver-los donades moltes bastonades y pres lo que'ls dava gust, se'n vingueren la volta d'esta isla des de Palamós per veure si trobarien alguna cosa. Y arribant a la part d'Alcúdia, saltaren en terra per a fer ayguada; y los de la terra los feren embarcar que no comtaven los passos. Y aquest renegat fugí d'allà, y diu que la

galeota és la millor de Alger, y que caminava com lo vent y armada de la millor xurma y soldats que hi ha en Alger, y que és exida per a saber si y ha armada o no. Perquè tenen determinat que (sino s'y ha armada, de exir onze vexells grossos junts per a fer tot lo mal si no y dany que poran, y si ni ha de tencar-se dintre de Argel y dels bastions y castells sens dexar exir persones d'ell fins que no vejen lo que serà.

Refereix dit renegat que lo rey Cucó crida debaix de sa paraula a molts dels moros sos vassalls qui's trobaren en la mort de Pare Aguirre, cavallers y altres persones de assí ab lo Sr. Virey de assí entamagot fins en nombre de 300, y quan los tingué allí los féu posar dins de un ayosento y'ls digué que puix ells havien trancada la paraula que ell havia dada, que ell també los trancava la que'ls havia dada a ells, y axí féu posar pólvora debaix ahont estaven y posaren foch y volaren; y alguns altres ha fet peniar per abres, cosa digna de gran consideració, la molta fermesa y constància de un bàrbaro, y piament se pot creure que són coses encaminades de la mà de Déu per a que esta tan important empresa per a tota la cristiandat no's deix d'executar.

Axí mateix refferia que sinch galiotes, una de les quals és esta, anaren de Alger a Veles (?) carregades de bescuyts per al camp de Alger que està cerca del Cucó, y aportant-lo de la marina al camp per terra, isqué una tropa de gent del Cucó i'ls llevà lo bescuyt, y mataren molts turchs dels que l'acompanyaven. És estada molt gran cosa llevar-los aquexa provisió, però tenen prou necessitat, y diu que Alger no's troba cosa que menjar, que los pobres cristians se moren de fam, y que les botigues estan tancades, que no's ven ninguna cosa, que stava molt buyt de gent, y tan atamoritzats que diu que si descubrisen armada, quants y ha en Alger fugirien. Són tots molts grans senyals de la Victòria, y encaminades de la mà de Déu, hi's pot creurer que tot lo temps que's tardarà de anar-hi la armada, tot aquell dexa de ser aquella ciutat del Rey nostre Sr.

A 4 del corrent vingué avís de Pollença de com havian trobada una lletra a la marina posada dalt d'una canya o bastó ficat a la arena, la qual portaren al llochtinent y deya que no creguesen ni's fiacen del que diria aquell renegat, perquè era molt gran vellaco y traydor, y que en Cartagena havia entregada una torre als moros, y que quan anà en Barbaria, aportà de Espanya una barca ab quatre turchs. Assí lo han posat a la presó, encara que's creu serà indústria dels turchs per fer-li mal, y que no dassen crèdit, que no cosa de cristians, encara que la firma de la carta diu ser de micer Nícoló de Pallm.^o Cassato in Cartagena. Assò se infereix perquè essent fugit lo renegat en mar de Alcúdia y trobar-se després en la de Pollença dita carta y posada ab un bastó, no és de creure que sia de cristià, perquè no'ls hauran dextat saltar en terra, sinó traça dels propis turchs.

Ab lo mateix avís lo donaren de què hauran descobert sis vaxells, y que segons la navegació, los pareixia ser enemichs.

Y a 7 del mateix vingué avís de Campos dels mateixos sis vexells y

després ensà no se ha sabut altra cosa. Diu lo renegat que no poden ser veixells de Alger, perquè no podria exir ningú que aquest no fos tornat allí.

Als mateixos quatre de aquest arribà en Porto Petro una naveta francesa, y a 8 de dit, assí una fatga, de Marsella, y diu com las dos galeras de França han presa una fragata d'Alger, de setze banchs, y que a l'arrays han llevat lo cap, y als demés posaren al rem. Y diuen també que lo Rey de França a fetes fer crides que ningú de sos vassalls pogués anar a negociar a Alger so pena de la vida y confiscació de béns, que és gran nova.

Esta ciutat y Regne fa mil hòmens pagats per tres mesos per esta jornada de Alger, que N. Sr. vulla reisca en bé de la Cristiandat.

17

(A. 169, IV-V.)

Vuy a les dues hores après de mig dia he donat una aventacje (?) a un correu a les quinze lleugues per a que se n'aportàs un plech meu per a Vs. Magcies., en lo qual plech hi ha dos lletres més per a Vs. Mags., la una feta air 12 de noembre, y altra feta a 13 del mateix, que és lo dia present. En ellas donava avís a Vs. Mags. de com era arribat assí un capellà per la posta, que's diu mossèn Fajol, lo qual ha portadas lletres del Sr. Virey y altres persones, per a sa Magd. y Nuncio y en particular del fiscal de la Càmera Aplca. que's troba en esta ciutat, y també per a los Senyors del Consell supremo, de manera que han avolotada y revolta esta Cort, y han fet que lo dit Consell supremo de Aragó se interposàs, com de fet s'és interposat, ab lo Sr. Nuncio per a que revocàs la citatòria, inhibitòria y compulsòria y alçament de entredit que diumenge més proppassat me concedí, y yo lo envií a V. Magt. per Miquel Llargues, correu de Vs. Mags. Y vent yo tan gran novedad després de haver usat de tots los medis y remeys possibles, me ha aparegut, ab consell del Sr. Francesch Ferré de Picalqués y demés advocats despachar aquest correu ab summa diligència a Vs. Mags. per a que abans que arribe lo cens que ha concedit vuy al Capítol, tingan Vs. Mags. aquest avís, y estiguen previnguts de lo que hauran de fer. Yo crec que lo mateix capellà mossèn Fayol se'n tornarà a la posta per a emportar-se'n la dita revocació, la qual en substància conté que lo Sr. Nuncio suspèn y revoca la dita inhibició y citació y compulsòria y absolució, y torna la causa en son primer estat fins que sa S.^a Illm.^a mane la tal cosa, y per a contar los tragos y pesadumbres que he tingudes, y gastos que he fets per a grangear a estos ministros de casa del

Nuncio havia menester detenir-me molt, y ja en les altres dos lletres que aporta lo dit correu ho tinch tot especificat, dich li que fins aquell punt a succeït y en summa sols diré que l'han tant indignat al dit Nuncio contra exa ciutat, que vui en ma casa m'ha dites perreries, que en Ginebra no's fóra fet pijor de lo que la ciutat ha fet contra lo capítol, que per interès de quatre reals los hajan levada l'aygua de la Seu y de la Canonja y de la Inquisició, i'ls lleven també lo pa y la carn. Y los motius que han pres per a revocar la ynibició y absolució són estes tres coses de l'aygua y lo pa y la carn. Si bé han deduïts lo dels censals que se li han lluits, y lo de les castreones (?), com ho veuren Vs. Mags. en la còpia de la petició que han donada al Sr. Nuncio, que va ab esta, de la qual n'he enviada vuy altra còpia a Vs. Mags. ab lo dit correu a les quinze llegües. Ham dit lo Nuncio que lo dit fiscal de la Càmera li ha scusat diablures contra exa Ciutat, y que li ha enviada certa informació, la qual no'ns han comunicada, y que en virtut de los papers ha feta esta deliberació, y ne bolia enbiar còpia al Rey per a que entenga contrasta exa Ciutat a la Iglésia, y ho mane remediar. Y encara que yo li he replicat dient-li moltes rahons per les quals no havia de creure-se tan de lleuger, fins que vinguessen los processos trèts ab citació de les parts y compulsats, no m'ha volgut escoltar ni a mos advocats, que són gent de sa camarada, sinó que lo mateix Nuncio ha feta la provisió, sens parer de son Auditor ni de altra persona. Lo qui a assistit, ajudat y acompanyat al dit mossèn Joan Fajol en tot y per tot, és stat Francesch Olzina, scrivà de registre peticioner, lo qual ha parlat d'exa Ciutat, tan desgarradament con si fóra la heretgia de Lluteró, y a mi me ha avalotat en casa del Nuncio que un orat de la Gàbia no'n haguera fet més, perquè defensava causa tan injusta contra la Església, y verdaderament que Vs. Mags. tenen gran culpa en no haver-me enviats ningus papers autèntichs per a ma defensa, sinó que han volgut que'm cregan de ma simple paraula, ans bé no m'han volgut informar del Calsorio(?) que a Déu y a la ventura lo haguí de rastrejar per la relatió que féu Miquel Llargues, y si tras ell me aguessen Vs. Mags. enviades armes ab què pelear, vull dir actes autèntichs per a satisfer al Sr. Nuncio, y de pas segar exa ciutat de tan endiablades calúmies com li han imposades, no fórem arribats a estos termes. Per al despatx de aquest correu he pagats mil reals, que no se'n falten sinquanta, y tots estos dies no he fets sinó abocar diners a estos advocats y procuradors y altres oficials, pensant poder remediar per est camí lo dany que'ns ha vingut de reformar dita inibitòria. Assí que de més de mil y sinch cents reals que Vs. Ms. me han remesos, los quals he cobrats, ne he gastats en lo despatx de aquest correu y altres gastos, prop de altrezs tants sens contar mon salari de syndich, ni un diner de gratificació. Axí que supplich a Vs. Mags. sien servits manar-me remetre estos diners que he bestrets, o que's donen per mon comte a Joseph Bonanat, coadjutor del racional, y també'els que m'ar... per mon salari y gratificació, que promet a Vs. Mags. que si ab dos cents

ho tres cents scuts hagués pogut vuy defensar que no s'hagués revocada dita inhibició, los aguera donat, y ab tot me han exits de la bossa bons reals. Jo confio que Vs. Magnificències no permetran que yo passessa per servey d'exa Ciutat, pus a Déu del Cel pos per testimoni los treballs y desgusts que he supports y suporte per son servey y de sa divina Majestat.

A Vs. Mags., molts anys.

En Valladolid a 15 de noembre 1603.

En lo parte que aporta lo correu, diré la hora que parteix, perquè shi sperant les lletres del Sr. Francesch Teret, he pensat que Vs. Mags. podrien procurar consert, ab destresa, ab los canonges abans que arribe lo despatx que ells han obtingut. E per so me só resolt en despatxar a tota diligència aquest correu per a que tinguen temps Vs. Mags. de procurar dit concert. Dich que una de les causes principals per què despatxe, és esta, y no li dex aportar ninguna lletra de particular.

Està scrit ab tanta pressa, que persona de tan mala lletra y ab tants borrons, supplich a Vs. Mags. m'o perdonen.

La lletra del Fiscal de la Càmera y la informació que ell ha enviada al Sr. Nuncio és estada la causa total de la revocació que axí m'o ha confessat dit Sor. Nuncio.

18

(A. 186, II.)

Pochs dies fa escrigui a v. mè. que lo negoci del Jutge de cort estava a bon punt en Valladolid, y que v. mè. fes les diligències que convenien, per lo perill que y havia en fer lo trabuch, no fos en persona del Doctor Negrell, qui és pretensor. Yo crech o haurà fet, y serà estat acertat a prestar-s'o, perquè entench lo negoci està en consulta. Folgaria molt tragués v. mè. joya, si bé lo Negrell té persona qui pot molt, qui és lo Sr. Conde de Miranda an a qui serveix. Déu o encamin de la manera que millor sap convé.

L'armada de 38 galeras tenim assí. Governador y superintendent della és lo Compte de Niebla; ningun altre general de squadras y ha, sinó Don Carlos Doria, entre los quals y ha algunes differenties sobre del tractar-se. Don Carlos may és entrat en lo port, està en una cala dos lleguas de assí. Avia's publicat que cada u se'n tornàs ab ses galeras, y ara se a dit que 28 anirien a Berberia, y que Don Carlos ab les sues no le y volen. Ell totavia s'està en son puesto, y lo Bisbe e Inquisidor estan de per mig per adobar-ho. Ntrè. Sr. y pos la pau y

unió, que convé. Del Cucó vingueren molt bones noves, a Déu gratias, ab una barca que de assí si havia enviada. Diuen que rompé lo camp del Ger, y morts molts turchs, de manera que's retirà en Alger molt infamement y desbaratats sens orde, entrant de so en so, y més y manco en Alger. Y ell està en campanya, ara sia enviada altra barca per a que lo Cucó ab son exèrcit se tròpia al lloch que assenyalaran. Diuen sobre Bugia. Y mentres tardarà de venir la barca, estaran assí.

Ayr penjaren y després ab quatre galeres feren quartos de un renegat que los dies passats fugí de una galera que venia per pendre llengua. Ha confessat que totes les armades que han vingudes assí, ell y era, y que és estat al Cucó també per espia, y que una fregata lo a de venir a cercar assí, o que si y havia armada, se embarcàs ab ella, y que passada aquesta lluna exirien onze vaxells y vindrien a Alcudia a posar-y foch. Y diu que en Espanya y a set spies. És mort com a cristià. Nostre Sr. lo tinga en la sua glòria. Y guardi a V. md. y a tots, com pot.

De Mallorca y Agost a xxvi de MDCiii.

Pere Vinyes

(P. d. afegida en un altre paper, però engaxada:)

Després de haver closa la present, me an dit que las galeras descarregavan munitions, ço és, pólvora, plom y metxa per enviar al Cucó ab quatre barcas, y que la que y és anada espera que envion guarda a la marina per a que reban las munitions. Y que las galeras ya no van a Berberia. No sé lo que serà, que no y a qui u puga atinar.

De M.^a a 26 de Agost 1603.

P. Vinyes

(Segueix en lletra diferent:)

A 23 de aquest arribà lo Virey ab St.^a Bàrbara de Spanya. A 26 al vespre envià una barca armada ab dos moions(?) al Cucó. A 29 arribà lo Compte de Niebla, Governador y superintendent de la armada, que axí diuen se anomena, ab 17 galeres d'Espanya. A 22 arribà Don Carlos de Oria ab 20 galeres de la sua esquadra y de la de Sicília, lo qual exquiça(?) prengué dues naus ingleses que havien fet gran mal per assí, després ab elles cent persones posades al rem y molta artilleria y municions y bastiment de tot gènere, que encara que aguessen estat un any per mar ne tenien prou. Diuen que lo capità tindria casa en Alger. Les monedes que s'i hauran trobades ya valen. Tenien ànimo de combatre ab totes les 20 galeres, y de fet tiraren tres canonades, que si no's fossen trobades sota l'artilleria y les naus en calma, que las velas los batian, Déu sap com fóra anat. Quant arribà a esta illa Don Carlos sabent que lo Compte ja era arribat assí, restà dues lleugües lluny de la ciutat, perquè estan encontrats los dos, y ningun altre general de squadra y ha fins Don Carlos. Les differènties són per lo modo de tractar-se entre ells. Diu Don Carlos que ell no sab ni li consta que'l

tinga d'obeir, y lo Compte diu que vinga assí, que ell lo y mostrarà. Fins ara encara no a vingut, si bé diuen que l'havia remediat ja per medi del Bisbe desta Ciutat, y que esta tarda entraran totes les galeres de la Ciutat.

Serveyx a sa Magt. en esta jornada en mil hòmens pagats y amonicionats per tres mesos, y tots se són animats que ab les bones noves que vuy són arribades del Cucó ab la barca armada que lo Virey y envià a 16 d'aquest, que diu lo camp del Cucó havia romput al de Alger, y ab tres scaramusses que tingueren a 6, 11 y 13 de juliol, los matà 800 turchs en camp. Alguns dels que són vinguts diuen serien 1500, però lo més cert són los 800, perquè qui u pot saber de cert o diu. Y al Cucó li han mort 80 cavalls, y si los Azuans, que són los soldats del Cucó no's fossen entretinguts en sacajar les tendes del camp del Ger, restaven ab elles y quatre pessets de artilleria que'ls havien presa; però en assò se referen los turchs y tornaren a cobar tota cosa. Y a 24 de juliol se retiraren molt desbaratats al Ger, entrant a tropes de 25, 50 y 100 y més, y manco lo Cucó està en campanya aguardant l'armada y cerca de Tamegot. Per què en veure los de Tamegot armada han de fugir, y aguarda'ls a pas per degollar-los a tots. Un renegat que era fugit de una galeota los dies passats, diuen seria spia al conegut un moro embaxador del rey Cucó, qui'l véu menjar en casa del Cucó dient que era fuyt d'Alger, de manera que vehent-lo assí té que's cert serà spia... y li van fent procés y se li aguarda altre pijor. Esta tarda diuen tenen consell de guerra. Déu los deix ben determinar.

Vuy, a 25 va la gent en lo consell de guerra que's tingué air. Se resolgué que les galeres de Gènova se n'anassen; anassen en Gènova ab la infanteria que aportan y don Carlos no y és volgut venir assí, y les demés galeres se'n tornen... però segons se entén encara estaran assí alguns quatre o sis dies, y envian una barca al Cucó ab un moro negre que n'era vingut. Vuy han fet sentència lo renegat. Han-li dat primer garrot, y després penjat per un peu a una antena de galera y després ab quatre galeres l'an squarterat. Ha confessat ésser assí ab la primera y segona armada, y aquest any ésser estat ab lo Cucó, y que una fragata lo tenia de venir a pendre allà ahont lo dexà la galeota de assí a dos dies, y que passada esta lluna havia de exir Moratarais ab onze vexells y que havia de posar foch y saquejar Alcudia. Ha confessat també que per tota la costa de Spanya hi havia 7 spias per saber lo que passava de armada. És mort com a bon cristià.

A 26 de dit, se ha publicat que 28 galeres anaven en Berberia per a pendre Bugia, y que no y volien a Don Carlos. Y lo que's publicà despús ahir de que cada hu se n'anàs son carní, que no se anava a Barberia, fou treta per a que Don Carlos se n'anàs ab ses galeres, lo qual no s'és mogut tement de axò. En aquest dia retornà lo ànimo al cos de la gent que ab les noves passades los era caygut.

(Aquesta llarga carta va dirigida al Doctor Hierònim Pujades Barna.)

(A. 223, II.)

De sancto Ollegario

Ad excitandam et augendam devotionem fidelium devotorum sancti Ollegarii et praesertim Magestatis Regis nostri Hispaniarum et hujus Civitatis consiliariorum et totius principatus Deputatorum ut omnes uno ore cordisque affectu mereamur per merita Smi. Ollegarii obtinere a Sm.^o D. N. PP. nostro Clemente, hujus Smi. viri generalem canonizationem, quippe qui particularem in hac Eccl.^o ac dioecesi Barnen. traditio antiquissima a quadringentis et ultra annis nos pulsat fidemque excitat ad hoc tenendum per infrascriptas rationes et doctrinas animum nostrum moventes.

Illmus. ac Rdmus. Cardinalis Belarminus Smi. D. N. creatura to. 2. De Beatitudine et canonizatione sanctorum, cap. 8, inquit cuius sit canonizare. Et respondet prout de iure quod antequam Papa reservaverit sibi actum canonizationis, quilibet Epcus, poterat canonizare sanctum, maxime in sua dioecesi, et quod de canonizatione dicitur, sine dubio currit de beatificatione.

Item affirmat quod Alexander 3us. et postea Innocentiurs 3tus. reservarun sibi hunc actum canonizationis sanctorum. Et citat c. 1 et 2 de reliq. et vener. sanct. et quod ante eos non invenitur reservatum.

Sedebat in sede Pontificali Alexander tertius, secundum communem computationem De anno 1259. Reservatio canonizationis sanctorum non fuit facta statim propter schisma quae duravit per annos fere quinque, inter Dum. Alexandrum tertium, canonice electum, et Victorem 5, antipapam. Dictus vero Alexander 3tius. sedit annos 22 incirca. Innocentius vero 3tius. de anno 1198 & sedit annos 18.

Sanctus vero Ollegarius floruit multo antea & obiit 6 Maii 1136, et si clarum, certum et indubitatum est Sanctum Ollegarium obiisse 23 annis antequam esset reservatus actus canonizationis sanctorum.

Ergo fieri potuit ut Epcus. Barcinonensis vel aliquis legatus Papae, dictum sanctum Ollegarium canonizaveirt aut saltem beatificaverit.

Et quod fuerit canonizatus aut saltim beatificatus in hac ecc.^a Barcinonensi, evidenter ostendunt sequentia argumenta:

P.^o Innumera miracula post eius obitum facta. Dictum est post eius obitum, nam un notant Doctores in d.^o c. 1. De reliq. et vener. sanc. ad distinctionem miraculorum in vita factorum. Habent enim majorem rationem calumpniandi, quam ea quae facta sunt post mortem. Quandoque enim per malos vivos fiunt miracula, canone teneamus i. q. i. & c. c. profetavit. Vitae tamen sanctitas et perfectio illius ullo peccato maculata legitur.

2.º Corporis integritas conservata a 472 annis. Ex qua corporis

integritate et miraculorum multitudine fuit tanta orta devotio in tota hac dioecesi Barcinonensi et in omnibus eius Christi fidelibus, quod pie creditur, nisi dicamus quod certo scimus ex infra dicendis Epcum. Barcinonensem Dm. Sanctum canonisasse aut saltem beatificasse.

Probatum denique eius canonizatio et beatificatio in hac dioecesi Barcinonensi ex his aliis rationibus.

P.^a Quia in eius sepulchro invenimus plures lampades et cereos relictos a pluribus devotis iam ab illo antiquissimo tempore.

2.^a Quia corpus Smi Ollegarii, ad instantiam Serenissimi Martini 4, regis Aragonum et Comitis Barchinonensis, cui Capitulum Barcinon. sumptuosissimum sepulchrum marmoreum construxit in cuius summitate est sculpta Sancti Ollegarii figura cum baculo et mitra de Pontificali induti, et ad valde humiles praeceps cleri et populi fuit per Epcum. et Capitulum eius corpus processionaliter delatum ab eius priori sepulchro a claustris per vicos et plateas ad novum et super-excelsum sepulchrum intus Cathedralis in eius capella de novo constructa, ut affirmat Michael Paulus Faudel, notarius Barcinone, et scriba maior concilii et domus civitatis Barcinonensis, del. 1380, 5 novembris in eadem ara altaris et super idem altare translatum et constitutum. De qua processione, sepulchrum et figura latius scribit Franciscus Diago in sua *Historia Comitum Barcinonensium*, lib. 2, c. 128. Quae translatio in modum praedictum est ipso iure fieri prohibita, nisi esset Sanctus aut beatus Ollegarius, c. placuit, c. corpora de consecra, d. i.

3.^a Quia ab illo immemorabili et antiquissimo tempore solent sacristae minores tanquam officiales Epci. et Captli. singulis diebus dum accendunt cerei sive candelae in altari maiori dum celebrantur Matutinae, accendere et ardere facere unam candelam grossam sive cereum parvum ante sepulchrum corporis sancti Ollegarii et in eius capella.

4.^a Quia quoties ebdomedarii Cathedralis celebrant officium cum pluvialibus in diebus duplicibus, solem p.^o Stum. Sacramentum Eucharistiae et statim tria corpora sancta turribulis insensare, videlicet corpus Scti. Severi Epcpi. et martiris Barcin. in altari maiori existens. 2.º corpus Beatae Eulaliae in sua propria capella infra altare maius constructa. 3.º corpus Beati Ollegarii in suo sumptuosissimo sepulchro existens in eius capella. Quae incensatio et turificatio de iure fieri non debet sanctis non canonizatis aut non beatis.

5.^a Quia in Litanis antiquis et in processionario Tippiis auctte. Epi. et Capituli excusso expresse inter sanctos invocatur sub tribus verbis: Sancte Ollegari, ora pro nobis, de quo fidem facit idem Diago.

Et in Breviario manuscripto magno et antiquissimo ex membranis et pergamenis confecto, invenitur scriptus in Calendario mensis martii, sub die 6, sub his verbis: Sancti Ollegarii Episcopi anno Dni. 1136, folio 13, pag.^a secunda, in libraria Cathedralis recondito.

Et eodem libro, fol. 96 de mense Martii, leguntur haec verba in

marginē Sancti Ollegarii. Intus vero legitur quando transmigratio Sancti Ollegarii Episcopi fuerit etc.

In alio antiquissimo libro, in membranis scripto, quad Martyrologium appellatur, sub die 2 Non. Martii, quae est 6 Martii, legitur: Beati Ollegarii Episcopi Barcinonensis, anno Domini 1136, in eadem libraria.

Item in alio magno libro dicto *La consueta*, antiquissimo ex pergameneo manuscripto, in mense Martii habentur haec verba: Eodem die obiit, Beatus Ollegarius Archiepiscopus Tarracone et Episcopus Barcinone, anno Domini 1136, in choro dictae Cathedralis recondito.

Evidenter, igitur constat de eius canonizatione seu beatificatione.

6.^a Quia in libro antiquitatum recondito in Archivo Cathedralis de anno 1136, Guillelmus Episcopus expresse ter vocat Sanctum et Beatum Sanctum Ollegarium, quod sufficit in canonizatione, Papam hoc tempore aut Episcopum illo tempore assertive nominare et appellare sanctum et beatum quem vult canonizare. Et de eo anno neque a tribus aut octo annis postea, reservatus fuit actus sanctificandi et beatificandi sanctos. Sequitur ergo quod dictus Episcopus vel alius ante eum canonizaverit aut beatificaverit sanctum Ollegarium vel de facto eum Sanctum et Beatum assertive nominando canonizasse. Sicut Rex vocando aliquem nobilem, nobilise aut nobilitat absque alio privilegio.

Maxime quia dictus Episcopus Guillelmus decreverat in eo instrumento de quodam alodio mansi de Ramoneto, de quibusdam lampadibus ardentibus coram Beato Ollegario et Sancta Eulalia, sub his verbis loquitur de dicto manso sicut nostra canonica et Sanctus Ollegarius ha...

Attento maxime quia in alio instrumento et in eodem *Libro Antiquitatum*, et de eodem anno 1156, Petrus de Sancto Minato donat Deo et Beato Ollegario, ad illuminandas lampadas suas coram eius monumento quartam partem decimi quam habebat in manso de Ramoneto.

Et de anno anteriori 1155, Berengarius de Petro vendit Deo et Barcinonensi Ecclesiae, pretio 95 morobatinorum super dicto manso Ramoneto quod habeat Sanctus Ollegarius ad suum corpus illuminandum, quidquid exierit ex dicto manso.

Igitur non solum Guillelmus Episcopus vocat sanctum et beatum dictum sanctum Ollegarium, sed etiam in predictis instrumentis appellabatur iam non solum beatus sed etiam Sanctus Ollegarius.

7.^a Quia Jacobus de Sancta Eugenia, canonicus et sacrista Barchinonensis iinstituit in suo ultimo testamento, 2 Idus Julii 1283, beneficium ad honorem Beati Ollegarii, & obligat beneficiatum illius ad celebrandum sub his verbis. Si aliquo tempore contigerit edificare altare in sede Barce. ad honorem Beati Ollegarii, quod celebret perpetuo in dicto altari eius beneficiatus. Et est fundatum dictum Beneficium in capella ubi requiescit corpus Sancti Ollegarii, et eius dotalia intitulat. Institutio Beneficii primi Scti. Augustini et Scti. Ollegarii.

8.^a Quia in honorem Sancti Ollegarii fuit edificata nova Capella et altare in qua eius corpus requiescit. Constat de dicta edificatione Capellae per ea que supra diximus in secunda ratione, de qua etiam

mentionem facit dictus Franciscus Diago, c. 128, vers. Un domingo.

9.^a Quia ad honorem dicti Sancti Ollegarii fuit campana quaedam in campanile Cathedralis constituta iam ab illo antiquissimo tempore, per pulsanda missa matutinali Sancti Ollegarii, quae adhuc in dicto Campanila excistit, ut constat in Archivo maiori et refert Diago, c. citato.

10.^a Quia Illmus. Cardinalis Otto concessit indulgentias visitantibus capellam in qua requiescit corpus dicti Ollegarii. Et eas multiplicavit Rdmus. Colomo, Episcopus Barcinonensis proximis preateribus annis.

11.^a Quia in eius altari semper celebratae sunt missae de Sancto Spiritu, de feria, & de aliis sanctis occurrentibus ad magnam instantiam et petitionem fidelium Devotorum, qui quotidie offerunt solitam mercedis Caritatem pro multis celebrandis missis in dicto altari.

12.^a Quia adventis tercentis quadrigentibus annis 7 ultra, traditio a nostris maioribus publica vox & fama & notorium facti permanentis talis est de sanctissimo viro Ollegario honorato, venerato, invocato, turribulis incensato, tot lampadibus et cereis illustrato & illuminato, ac tanta multitudine miraculorum fulgente ut omnia supradicta que post eius mortem tam manifeste patent correspondent vitae illius morum integritati Religioni dono profetiae et linguarum ac scientiarum, verbique divini praedicationibus, predicationibus nedum ad limina Sanctorum Apostolorum, quoeum devotione fulgebat, sed etiam ad terram usque Sanctam, humanitati, benevolentiae, pietati, humilitati, patientiae, ieiuniis, orationibus, ehelemosinis, caeterisque omnibus quotquot sunt virtutibus quibusdam viveret erat praeditus ipsum Sanctissimum & in Celis cum caeteris Sanctis regnantem paedicant.

Non obstat dicere, quod vulgo fertur, quod sanctus Raymundus dum Romae esset poenitentiarius maior Gregorii Noni instabat canonizationem Sancti Ollegarii, & post eum Rex Petrus 3 Aragonum, prout constat de literis commendatitiis ad Sanctissimum Martinum Quartum, Kalendis Martii 1281, & ad collegium Cardinalium & ad particulares cardinales. Et 16 Decembris de eodem anno instat eandem canonizationem. Et de aliquibus diligentis & missione Rdi. Bernardi Olorde, decretorum Doctoris, Sachristae Barcinonensis, ad Curiam Romanam pro instanda canonizatione Sancti Ollegarii, quia si fuisset canonizatus frustra supplicaretur Sanctissimo pro eius canonizatione, obtinenda. Quia respondetur ex doctrina eiusdem Belarmini in c. citato, argum. Magnae Glosae in c. gloriosus de reliq. & vener. Sanct. in 6, quod Episcopus in canonizatione Sanctorum non potest ultra suam dioecesem obligare universalem Ecclesiam ad invocandum Sanctum ab Episcopo canonizatum. Nam est differentia inter canonizationem Papae et Epi. quod canonizatio facta ab Episcopo est particularis in sua tantum dioecesi, canonizatio autem Papae universalis est et obligat omnes. Et sic non est mirum si Sanctus Ollegarius iam canonizatus & beatificatus ab Episcopo, petatur canonizari a Papa, prout constat de diligentis supraenarratibus.

Tum maxime, quia Episcopos de eo tempore non constat ordinasse particulares orationes, lectiones, responsoria et missam de sancto Ollegario.

Quae igitur constat non esse tunc ab Episcopis ordinata, quia post viginti tres annos post obitum dicti Sancti Ollegarii fuit facta reservatio canonizationis sanctorum, abstinuerunt Episcopi ab ordinatione officiorum propriorum. Ideo ad Summum Pontificem recurrendum esse pro obtinendo celebratione illorum.

Dato tamen quod sit Beatus aut canonizatus, de eo possunt celebrari officia divina.

Neque aliquam poenam suspencionis aut irregularitatis incurreret divina officia et missas coram eius sepulchro et in eodem altari celebrando, prout quotidie celebrantur, eo maxime quia poenae sunt stricti iuris si quae in iure reperirentur, prout nulla reperitur poena aut censura.

Neque obstat Cons. Trid. de reliq. et vener. sanctorum, sess. 25, quia illud ad duo capita tantum restringitur. Pm. est contra luteranos et hereticos nostri temporis recusantes venerari imagines et reliquias Sanctorum. Secundum contra reliquias novas vel noviter inventas. Nostra autem reliquia Sancti Ollegarii non est nova vel de novo inventa, sed a 472 annis venerari solita, prout supra dictum est.

Imo ex decreto sanctissimi Domini Nostri Clementis Papae 8, quo decernit venerandos esse sanctos non solum qui ex privilegio et decreto Sanctae Sedis Apostolicae venerandi sunt, sed etiam illi qui a ducentis annis vel ab immemorabili tempore consueverunt in suis capellis, ecclesiis, locis et provinciis venerari. Corpus autem Sancti Ollegarii non a ducentis tantum annis sed a bis ducentis annis et amplius septuaginta duobus.

Debet igitur venerari, saltem quantum ad ea quae assueta sunt. Nec pecare existimarem si aliqua adderem consentanea et assueta fieri. Quae non excederent rationem qua consueta introducta sunt.

Quare etc.^a

(A. 288.)

El Rey

Mui Ilte. Duquesa, mui chara y amada prima. Ayer Viernes Santo, a ocho del presente, entre las nueve y las diez horas de la noche fue Dios servido de alumbrar a la Sm.^a Reyna, mi mui chara y mui estimada muger, de un hijo varón, príncipe, porque le he dado y doy infinitas gracias, y quedo con el contentamiento que es razon, y assi mis-

mo de que entrambos queden buenos. Lo qual os he querido hazer saber para que, como es justo y se deve a vuestra persona, lo entendays por carta mia. Dada en Valladolid a nueve de Abril, 1605.

Yo el Rey

Gassol, Protonoius.

Vt. Covaras. Vicus.

Vt. Ferro Prothes. Gerali.

Vt. Don Joan Sabater R.

Vt. Don Josus. Banatos R.

Vt. Don Montserrat de Guardio-
la, R.

Vt. Moncer R.

Vt. Don Phil. Tallada R.

21

(A. 290, II.)

Relacion verdadera, hecha y verificada por un testigo de vista, Capellán de la Capilla Real de su Magestad, del Bautismo del Serenísimo Principe de España; celebrado dia de Pasqua de Spiritu Santo deste presente año de 1605, y de la entrada que se hizo al Almirante de Inglaterra y de las fiestas que se hizieron.

Impreso con licencia del Ordinario en casa de Honofre Anglada, en la plaça de Iunqueras. Vendense en casa de la viuda Trinxera en la Libreria.

(Es un imprès de 22 per 16 cm. consta de 8 Planes. Comença després de la introducció transcrita:)

A los 25 de Mayo entró el Señor Cardenal de Toledo en esta corte a donde vino a bautizar al Principe nuestro Señor. Comió en los Carmelitas descalços, y el propio dia fue a besar las manos a su Magestad, acompañado del Duque y los cavalleros de su casa; ha venido muy galan, porque trae doze pages vestidos con sotanas de terciopelo carmesí, manteos de grana o escarlátín...

A los 26 por la mañana el señor don Pedro de Cúniga, enbaxador de Inglaterra, con orden de su Magestad y en su nombre, fue a visitar al Almirante de Inglaterra, acompañado del marqués de Camarasa...

(Descriu els habillaments espanyols y anglesos durant la visita a l'embaixador anglès.)

El viernes pidió el Almirante (*ambaixador anglès*) que le diessen

de comer pescado, a él y a toda su gente. Por la mañana açotaron a dos hombres que havian sido descomedidos con los ingleses...

(Descriu també la visita al Rei, i a seguit la processó que els Dominics feren el dia del Capítol general, les solemnes i luxoses celebracions. Les del bateig de l'Infant reial Felip. Fou usada la pica que serví per a Sant Domingo.)

Martes a 31, salió la reyna N. Señora a Missa a N. Señora de S. Lorente. Yva en una carocha de seis cavallos riquísimos por estremo... y los reyes muy contentos riéndose con la infantica y de lo que dezia, ques muy graciosa. No tuvo lugar en la cortina para los Príncipes de Saboya, y assí se pusieron al otro lado fuera della. Los grandes que estavan en el banco eran el duque del Infantado, el Burquerque, Alba, Sea, Sesa, Pastrana, Albadellista. El de Lerma estava arrodillado entre las Damas hablando con ellas. La Missa fue rezada, aunque con todos los asistentes que se requiere en un Pontifical. Yo estuve vestido de subdiácono, aunque no canté la Apistola ni se cantó cosa en el altar, sólo la capilla cantó todo como si la Missa fuera cantada. Como testigo muy de vista doy fe desto en Valladolid a 2 de Iunio 1605.

Laus Deo

22

(A. 293.)

Ilte. Sr.

Dissapte en la nit prengué terra una galiota de quinze banchs a port ... a dotze hores de nit y posà quinze ho setze moros en terra y benian assí a barrejar lo reial (?) y en aquest punt que ells hisquieren a la bista de la bila, en Janot Ros hera defora lo pou d'en Novel y es... tota la nit dient: «Assí són los traydors, tothom hisque ab armes, y hisquen molt prest.» Y estava donant tota la nit grans chrits. Y los moros pensant que fossen descoberts se'n tornaren ab molta pressa a la volta de Port Ligat y prengueren dos lahuts, los quals heren de Bartomeu Creus y se embarcaren y lensaren un bolitx en mar que era dins la lahut (?) y se meteren en la mar ab la galiota que ja y here, y lo diumenge dematí los descobriren alta mar, y estigueren tot lo diumenge en la mar, y lo diluns foren altra volta devant lo port ab los dos lahuts, y se n'anaren a la volta de u aci que here dimarts anaren alguns dematí al y beure si ls beurién, y baren beure tres o quatre homes ab puig pres de mar, y feren

compte que la galiota hy hera y binguèren de abis assí en la terra, y en l'ora matexa determinaren de anar hi y axí se armaren sinquanta hòmens ab alguns patrons francesos y anaren, y quant foren prop de alí hont hera la galiota, posant-se a punt y posant les miges a les serpentines un francès posà foch a la rea... no pensant ho fos, y los moros lo sentiren y se reballaren y los nostros remeteren ...que si no fos per l'arcabús que's desparà, los trobaven tots abrasats. Y axí los moros que estaven a la guardia encara se lensaren en mar, y alguns altres se embarcaren. Dos minyons francesos que abien presos ab algunas barcas, com heren també en terra. Y quant baren beure la nostra gent anaren a la volta lur cridant christians, y axí los an menats, y molta roba que'ls an presa. Y tenen per sert que si no fos estat per lo arcabús que's desparà, que agueren fet bo en pendre la galiota. Los miyons francesos (?) an donada tota aquesta relatió y an dit que en aquexa galiota hi era un germà de n'Alemaný que se és renegat, y que aquex los menaria al reval. Que hara de diumenge enssà falta de la galiota ab 8 moros, que se n'és anat ab un lahut ab bescuyt que han embarcat, y encara air no heren tornats conforme deien los mijons. Creu-se que són anats per a fer alguna empresa assí ha algunes barques francesas, y estan determinats de anar embestir una galiota. Ja són anats alguns hòmens de la vila per veure si sabran ha hon és, y si la poden descobrir, tinch per sert que si hi ha temps que y aniran. Per que volen gent de la vila si embarcarà... He volgut abisar a v. m. largament...

De Cadaqués als 25 de juny 1605.

Pere Soler

(La tinta ha consumit moltes paraules i el paper. Es difícil o realment impossible la lectura.)